

Capita Selecta

Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2020

De integrale aanpak van duurzame ontwikkeling: Parktheater
Eindhoven

Ger Pepels

Trendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2020

Capita Selecta

Waardevol toerisme vraagt allereerst om kennis

Diana Korteweg Maris en Harm IJben

'Nederland van boven': het gebruik van satellietbeelden voor toerisme en recreatie

Jasper Heslinga, Ben Wielenga en Stefan Hartman

Wetenschap als legitimatiefabriek? Hoe onderzoek beleidsvernieuwing in milieuvraagstukken in de weg zit en wat we daaraan kunnen doen

Eke Eijgelaar en Harald Buijtendijk

Meten van dagbezoek: Van vergeten onderwerp naar urgentie

Jeroen Klijs, Jalal Atai, Jorrit Bijl, Diana Korteweg Maris en Jeroen Weppner

Waar is de steun van inwoners voor toerisme het grootst?

Harm IJben & Kalina Mikolajczak-Degrauwe

Leven-de-Hanze! Storytelling als instrument voor een inspirerende beleving van de Hanzesteden

Bertine Bargeman, Moniek Hover, Juriaan van Waalwijk, Elizabeth Stoit, Rinze Kaatman, Nicky Greven

De integrale aanpak van duurzame ontwikkeling: Parktheater Eindhoven

Ger Pepels

Inclusief toerisme geeft waarde aan professionaliteit

Karin Stikma en Brigitte Nitsch

Hopen op een vakantie: De coronacrisis en geplande vakanties

Coen van Bendegom, Ondrej Mitas, Kim Hogenelst, Tigo Vermeer

Het verkennen van sociale media als potentiële gegevensbronnen voor het begrijpen van toerisme en recreatie in Friesland

Jasper Heslinga

Het belang van kleur in de kwaliteit van toeristische bestemmingen

Lambert Rozema

Balanceren tussen het beschermen en benutten van natuurgebieden: architourism als instrument

Ben Wielenga

Hoe gastvrij zijn we in ons taalgebruik?

Leanne Schreurs

Cultuur is zeg maar niet mijn ding: Cultuurbeleving van jongvolwassenen die zelden of nooit cultuur bezoeken

Coen van Bendegom, Ondrej Mitas, Wilco Boode, Pieter de Rooij & Marcel Bastiaansen

Esports als glimp van de toekomst: digitale sportervaringen tijdens COVID-19

Samuel van Kiel & Mathijs van der Kroft

De Kayan in Thailand: van menselijke dierentuin naar gemeenschapstoerisme

Brigitte Nitsch en Charlotte Louwman-Vogels

De integrale aanpak van duurzame ontwikkeling: Parktheater Eindhoven

De wereld staat voor enorme uitdagingen. De overeenstemming hierover groeit, zoals blijkt uit de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDGs) van de Verenigde Naties. De 'Economy for the Common Good' (ECG) biedt een praktisch hulpmiddel om bedrijven, organisaties en overheden te ondersteunen in de vormgeving van een integraal duurzaamheidsbeleid. Met Parktheater Eindhoven als voorbeeld laten we zien hoe ECG behulpzaam is om integraal te sturen op de SDGs.

AUTEUR

Ger Pepels

Wereldomvattende uitdagingen

We ervaren steeds dichterbij huis en vaker op persoonlijk niveau ingrijpende sociale, economische en in toenemende mate ecologische vraagstukken. 'Het inzicht dat door toedoen van de mens in onze tijd planten- en diersoorten massaal uitsterven, het klimaat onmiskenbaar verandert en de zeespiegel stijgt, is overweldigend en verstrekkend' stelt Rijksbouwmeester Alkemade (2020).

Ook de bedrijvigheid in de leisure sector draagt bij aan het bestaan van de wereldwijde uitdagingen. Deze uitdagingen raken vervolgens ook onmiskenbaar weer de vrijetijdsector. Welke stappen kunnen organisaties, bedrijven en regio's zetten om niet onderdeel van het probleem te blijven, maar deel van de oplossing te worden?

Het risico van cherry-picking

Internationaal zijn de uitdagingen vastgelegd in 17 duurzame ontwikkelingsdoelen, de SDGs (www.sdg nederland.nl). Na het commitment aan deze doelen door nationale overheden pakken nu ook wereldwijd lokale overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bewonerscollektieven de uitdaging aan.

In de praktijk zien we dat vele bedrijven, organisaties en overheden zich er op voorstaan aan één of zelfs meerdere doelen bij te dragen. Zij tonen dat op websites en in jaarverslagen. Door zo'n focus op de krenten in de pap ontstaat echter het risico dat noodzakelijke inspanningen op andere terreinen onderbelicht blijven. Bovendien staan sommige doelen in de context van het rijke westen op gespannen voet met elkaar. Zo kan het streven naar welvaart in het hier-en-nu (SDG 8) op gespannen voet staan met het realiseren van welzijn elders (SDG 10) of in de toekomst (SDG 12).

De SDGs 2030 vragen om een gebalanceerde en integrale aanpak. Hoe kunnen organisaties in de leisure sector bijdragen aan een integrale benadering?

Economy for the Common Good

De 'Economy for the Common good' (ECG¹) brengt prestaties en impact van een organisatie in samenhang in beeld en helpt om hierop praktisch en systematisch te sturen. ECG helpt om én het maatschappelijke ambitieniveau én de integrale impact van een organisatie in beeld te brengen. ECG pleit voor de verschuiving van de oriëntatie op (oneindige) groei van het Bruto Nationaal Product en het maximaliseren van winst naar de waardering van de bijdrage van organisaties en bedrijven aan een breed gedefinieerd concept van welzijn. De economische belangen zijn daartoe ingebed binnen sociale en ecologische kaders. De European Economic and Social Committee erkent ECG sinds 2015 als initiatief dat bijdraagt aan het streven naar de versterking van Europa als 'ethical market'.

ECG biedt een integraal kader om de prestaties van een organisatie integraal in beeld te brengen. In de confrontatie van vier waardensets met vijf stakeholdergroepen kan een beeld van zowel de ecologische, sociale als economische prestaties

¹ <https://web.ecogood.org/nl/visie/>

Figuur 1. De 17 Sustainable Development Goals

ties gemaakt worden. ECG heeft twee praktische instrumenten ontwikkeld, te weten: de Gemene Goed Matrix (GGM) en de Gemene Goed Balans (GGB). De GGM voor de beoordeling van organisaties staat in figuur 2.

Voor het opstellen van de balans is een handboek beschikbaar waarin ondersteunende vragen per cel staan weergegeven. Om tot de formele beoordeling van een initiatief, (overheids-) organisatie, bedrijf of gebiedscoöperatie te komen dient een volledige balans opgesteld te worden. Om het gemeenschappelijke leren te bevorderen en de inspanning te beperken is het mogelijk om

een peer-evaluatie (minimaal 4 deelnemers) te doorlopen. Voor kleinere organisaties (tot 5 fte) is het sinds kort mogelijk om een microbalans op te stellen. Voor de kennismaking met ECG is een quick-scan beschikbaar, waardoor er binnen een uur een eerste beeld van de organisatie en het instrument gevormd kan worden.

ECG in Nederland

Het Nederlandse chapter kent lokale afdelingen in Noord-Brabant, Utrecht, Noord-Nederland en Amsterdam. De lokale afdeling Ware Winst Brabant (WWB) in Noord-Brabant organiseert en begeleidt op dit moment de peer-evaluatie van

Figuur 2. De Gemene-Goed Matrix 5.0

WAARDE	MENSELIJKE WAARDIGHEID	SOLIDARITEIT & SOCIALE RECHTVAARDIGHEID	ECOLOGISCHE DUURZAAMHEID	TRANSPARANTIE & MEDEZEGGENSCHAP
THEMA				
A: LEVERANCIERS	A1: Menselijke waardigheid in de toeleveringsketen	A2: Solidariteit en sociale rechtvaardigheid in de toeleveringsketen	A3: Ecologische duurzaamheid in de toeleveringsketen	A4: Transparantie en participatie in de toeleveringsketen
B: EIGENAREN, LEVERANCIERS VAN VERMOGEN & FINANCIËLE	B1: Ethische houding in relatie tot financiële middelen	B2: Sociale houding in relatie tot financiële middelen	B3: Gebruik van fondsen in relatie tot de omgeving	B4: Eigenaarschap en medezeggenschap
C: MEDEWERKERS	C1: Menselijke waardigheid op de werkvloer en kwaliteit van de werkplek	C2: Zelfbeschikking bij arbeidsovereenkomsten	C3: Milieuvriendelijk gedrag door de staf	C4: Medebeslissingsstructuur en transparantie binnen het bedrijf
D: KLANTEN & ZAKENPARTNERS	D1: Ethische klantrelaties	D2: Samenwerking en solidariteit met zakenpartners	D3: Milieu-impact door gebruik en verwerking/verwijdering van producten en diensten	D4: Klantparticipatie en product transparantie
E: MAATSCHAPPELIJKE OMGEVING	E1: Zin en maatschappelijke impact van producten & diensten	E2: Bijdrage aan de gemeenschap	E3: Reductie van negatieve impact op het milieu	E4: Maatschappelijke medezeggenschap en transparantie

vier bedrijven: Baril Coatings, Snew, Genoeg en Parktheater Eindhoven (zie casus). Deze aanpak zorgt voor een inspirerende en leerzame dialoog tussen bijzonder diverse bedrijven die wel een gemeenschappelijke ambitie delen. WWB rondt deze peer-evaluatie in 2020 af.

Parktheater Eindhoven en ECG

Parktheater Eindhoven onderzoekt hoe theater door betekenisgeving kan bijdragen aan uiteenlopende maatschappelijke vraagstukken (Meer dan jij. Beleidsplan 2021-2024). Het theater geniet erkenning voor haar activiteiten in het maatschappelijke domein en wilde ook haar prestaties onderzoeken vanuit een meer integraal perspectief. Hiervoor gebruikte zij de ECG-methodiek. Dit leidde in 2018/19 tot de ECG-score zoals die te zien is in tabel 1.

Het theater scoort vanuit deze initiatieven hoog in de kolommen 'menselijke waardigheid' en 'solidariteit'. Parktheater onderscheidt zich door de vele bijzondere initiatieven die voorbijgaan aan alleen een voorstelling aanbieden. Zo werkt het theater met de ouderenzorg en biedt zij ouderen de gelegenheid om samen op te treden in voorstellingen. Ook zorgt het theater voor livestreams van voorstellingen naar verzorgingshuizen. Het biedt kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, gebruikt en verkoopt producten gemaakt door mensen met een geestelijke beperking. Het theater heeft met vele partners de Dutch Happiness Week ontwikkeld om de noemer 'geluk' te verkennen.

Het theater scoort ook hoog op 'transparantie/mede-bepaling' omdat ze waar mogelijk uitgaat van co-creatie van onderdelen van het programma en van producties zelf.

Wat opvalt is de lage score op ecologische duurzaamheid. Er worden wel initiatieven genomen, maar van een voor ECG kenmerkende systematische en beleidsmatige aanpak is nog geen sprake. Parktheater Eindhoven gaat liever direct aan de slag.

Duurzame ontwikkeldoelstellingen Parktheater Eindhoven

De ECG-matrix is ook een handzaam instrument om duidelijk te maken hoe de organisatie kan bijdragen aan de SDGs én hierop in cycli van continu verbeteren en innoveren kan sturen. De gecombineerde weergave staat in figuur 3.

Twee voorbeelden

Het werken aan de inclusieve samenleving (SDG 10) is een beleidsprioriteit in de culturele sector in Nederland. Het is voor Parktheater relatief eenvoudig om te stellen dat zij bijdraagt aan deze SDG. Zo kan Parktheater laten zien dat zij op een ethisch verantwoorde manier haar (potentiële) bezoekers actief betreft (D1).

De vraag is echter wat dit toevoegt aan het bereiken van SDG 10. ECG is behulpzaam om hieraan meer diepgang te geven. De uitwerking van SDG 10 leert dat het theater rond inclusiviteit ook goed scoort in de relatie met de eigen medewer-

Tabel 1. ECG-score Parktheater Eindhoven

	Menselijke waardigheid	Solidariteit & sociale rechtvaardigheid	Ecologische duurzaamheid	Transparantie & medezeggenschap
Leveranciers	A1	A2	A3	A4
Eigenaren, leveranciers van vermogen	B1	B2	B3	B4
Medewerkers	C1	C2	C3	C4
Klanten & zakelijke partners	D1	D2	D3	D4
Maatschappelijke omgeving	E1	E2	E3	E4
Score				
Goed	> 60%	ervaren		
Gemiddeld	20 - 40%	eerste stappen		
Zwak	0 - 20%	basis op orde		

Figuur 3. Economy for the Common Good: Balance sheet Parktheater Eindhoven

VALUE	HUMAN DIGNITY	SOLIDARITY AND SOCIAL JUSTICE	ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY	TRANSPARENCY AND CO-DETERMINATION
STAKEHOLDER				
A: SUPPLIERS	A1 Human dignity in the supply chain 1 2 3 4 5 6 8 10 12 0% 20%	A2 Solidarity and social justice in the supply chain 1 2 3 4 10 12 0% 20%	A3 Environmental sustainability in the supply chain 6 7 12 13 14 15 0% 10%	A4 Transparency and co-determination in the supply chain 10 0% 10%
B: OWNERS, EQUITY- AND FINANCIAL SERVICES PROVIDERS	B1 Ethical position in relation to financial resources 6 0% 30%	B2 Social position in relation to financial resources 1 8 0% 100%	B3 Use of funds in relation to social and environmental impacts 3 6 7 8 9 11 13 14 15 0% 20%	B4 Ownership and co-determination 10 16 0% 20%
C: EMPLOYEES, INCLUDING CO-WORKING EMPLOYEES	C1 Human dignity in the workplace and work environment 3 4 5 6 9 10 0% 40%	C2 Self-determined working arrangement 1 3 5 8 0% 40%	C3 Environmentally-friendly behavior of staff 3 7 12 13 14 15 0% 100%	C4 Co-determination and transparency within the organisation 10 0% 60%
D: CUSTOMERS & OTHER COMPANIES	D1 Ethical customer relations 10 12 0% 80%	D2 Cooperation and solidarity with other companies 9 17 0% 30%	D3 Impact on the environment of the use and disposal of products and services 6 7 12 13 14 15 0% 10%	D4 Customer participation and product transparency 12 0% 40%
E: SOCIAL ENVIRONMENT	E1 Purpose of products and services and their effects on society 3 10 12 0% 40%	E2 Contribution to the community 6 9 10 11 16 17 0% 70%	E3 Reduction of environmental impact 3 6 7 12 13 14 15 17 0% 0%	E4 Social co-determination and transparency 10 16 17 0% 80%

The Economy for the Common Good balance sheet of Parktheater Eindhoven based on the assessment of D. Weibacher (2018), linked with the UN Sustainable Development Goals based on the work of M. Kaspar (2018).

kers (C1, C4) en de bijdrage aan de bredere maatschappelijke omgeving (E1, E2 en E4). Er valt dus al meer te vertellen.

De scores in de cellen A1, A2, A4 en B4 bieden zicht op concrete verbeterpunten. Zo is zichtbaar is dat het theater inclusiviteit niet expliciet ter sprake brengt in de relatie met leveranciers, of dat nu gaat om de theaterproducenten of om food- en beverage bedrijven.

Een ander voorbeeld betreft de ecologische verduurzaming. De score drukte het theater met de neus op de feiten. De verantwoordelijkheid voor het theatergebouw zelf ligt bij de gemeente als eigenaar. Na kennis genomen te hebben van de resultaten van het onderzoek hebben medewerkers diverse initiatieven genomen. In samenspraak met de eigenaar van het gebouw zijn er nu zonnepanelen op het dak geplaatst. Op eigen initiatief is er led-verlichting geplaatst en werkt het theater gericht aan de vermindering van water- en papiergebruik. Ook is het gesprek gestart met gezelschappen over de wijze van transport. Hierdoor zal de score in de peer-review aanmerkelijk verbeteren.

De matrix biedt zo een hulpmiddel om een integraal beeld te schetsen van de bijdrage aan SDGs

en voorbij te gaan aan het risico van cherry-picking.

Natuurlijk is het voor een organisatie onmogelijk om tegelijk op alle terreinen aan de slag te gaan. De beleidsmatige keuzes zijn in handen van de organisatie, al dan niet in samenspraak met haar omgeving.

Afronding/conclusie

De wereld staat voor grote uitdagingen. Ook de leisure sector staat voor de vraag: hoe kunnen we onderdeel zijn van de oplossing? De duurzame ontwikkelingsdoelen zijn belangrijk om de doelen tastbaarder te maken. Het is echter onvoldoende om alleen een bijdrage te leveren. Het is aan de hand van de Economy for the Common Good aanpak goed mogelijk om op een integrale manier te sturen in de richting van deze doelen. De leisure sector kan zelfs het voortouw nemen om zo'n aanpak niet alleen voor organisaties en bedrijven uit te werken, maar dit gebiedsgericht te omarmen. Op deze manier kan de gezamenlijke aanpak bijdragen aan de ontwikkeling van een krachtige identiteit en de gelegenheid bieden voor gerichte branding.

Contactgegevens auteur

Ger Pepels, docent en onderzoeker, Breda University of Applied Sciences, pepels.g@buas.nl

Tendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2020

Dit artikel is gepubliceerd in de 2020 editie van het Tendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd. Het Tendrapport wordt jaarlijks samengesteld door CBS, NBTC, CELTH en NRIT. Het rapport omvat vier delen: Trends, Statistieken, Domeinen en Capita Selecta. Wij bieden in dit prettig leesbare rapport een actueel inzicht in de belangrijkste trends en ontwikkelingen in toerisme, recreatie en vrije tijd.

Het Tendrapport is inmiddels uitgegroeid tot hét standaard jaarboek voor de hele vrijetijdssector. Het rapport biedt naast een actueel (statistisch) overzicht in vraag en aanbod een toegespitst inzicht in voor de vrijetijdssector relevante trends, innovaties en ontwikkelingsrichtingen.

Dit artikel is een van de 16 interessante en verdiepende artikelen uit Capita Selecta. Deze artikelen gaan over een breed scala aan onderwerpen. Aan bod komen onder andere vernieuwende onderzoeksmethoden, de rol van kleur en taal in de sector, diverse leefbaarheidsonderzoeken, cultuurbeleving van jongeren, de rol van storytelling, inclusief toerisme, architourism, gemeenschapstoerisme en e-sports. Deze artikelen worden door deskundigen van het Center of Expertise Leisure, Tourism & Hospitality (CELTH) geschreven. Een onafhankelijke redactiecommissie heeft deze artikelen gereviewd.

Het rapport is direct leverbaar en omvat 520 pagina's met honderden tabellen en grafieken. Bestellen gaat eenvoudig via de store van NRIT: <https://www.nritmedia.nl/store/54/>

NRIT

De Limiet 15d
4131 NR Vianen
Tel. 085 - 0475 700
www.nrit.nl
info@nrit.nl

Het Vakantiepark in Nederland

Een digitale én fysieke publicatie met trends, ontwikkelingen en scenario's voor bungalowparken en kampeerterrainen

De publicatie 'De toekomst van het vakantiepark' wil informeren met feiten over vakantieparken, inzicht geven in de markt waarin ze opereren en inspireren om tot een duurzame toekomst voor de branche te komen. De hoofdstukken van het boek verschijnen zodra deze gereed zijn eerst in digitale vorm. In het najaar van 2020 worden hoofdstukken in een gedrukte publicatie gebundeld en aan de bestellers ter beschikking gesteld.

Vrijtijdstudies

Vrijtijdstudies is het enige wetenschappelijke tijdschrift gericht op de Nederlandse situatie van de vrijetijdssector, waarin onderzoeksuitkomsten en beleidsvoorstellen over verschillende deelvelden van de vrije tijd, sport, recreatie, toerisme, media, vrijwilligerswerk, ruimte- en tijdgebruik met elkaar in verband worden gebracht en in samenhang worden geanalyseerd. Het is geschreven als een degelijk vaktijdschrift wat betekent dat selecties van de belangwekkendste nationale (en internationale) publicaties; recent cijfermateriaal; lezenswaardige en leesbare artikelen; commentaren op beleidsnota's én inspirerende theorieën en gedachten, die met een kritische blik worden geschreven

R&T

Recreatie & Toerisme is hét vakblad voor professionals werkzaam binnen recreatie, toerisme en vrije tijd. De redactie verzorgt met en voor beslissers in recreatie en toerisme analyses, opiniestukken en achtergronden van actuele ontwikkelingen en trends. Van managementtips tot trends, het blad vertaalt de ontwikkelingen naar praktische toepassingen voor het groeiende vakgebied.

Kennisplatform NRITmedia.nl

NRITmedia.nl is hét kennisplatform voor professionals werkzaam binnen recreatie, toerisme en vrije tijd. De redactie verzorgt op dit platform het dagelijkse nieuws en exclusieve achtergrondartikelen op uw vakgebied. NRITmedia.nl geeft inzicht in uw branche, waar de ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. De redactie selecteert en bewerkt alle relevante gebeurtenissen in voor u direct toepasbare nieuwsberichten en achtergrondartikelen. Zo kunt u meteen inspelen op de belangrijkste trends, ontwikkelingen en innovaties in de totale gastvrijheidseconomie.